

BULLETIN ÚZEI

č. 9/2009

Ústav zemědělské ekonomiky a informací

OPATŘENÍ VE PROSPĚCH RAKOUSKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A LESNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ V ROCE 2010

(podle § 9 rakouského Zemědělského zákona)

OBSAH

Předmluva.....	1
1 Úvod.....	2
2 Situace v rakouském zemědělství a lesním hospodářství.....	2
2.1 Obecně.....	2
2.2 Vývoj důchodů v roce 2008.....	4
3 Opatření ve prospěch zemědělství a lesního hospodářství	5
3.1 Výdaje na tržní řády – 1. pilíř SZP	5
<i>Přímé platby na podnik</i>	<i>5</i>
<i>Rostlinná výroba</i>	<i>6</i>
<i>Živočišná výroba.....</i>	<i>6</i>
<i>Mléko.....</i>	<i>6</i>
<i>Med.....</i>	<i>7</i>
3.2 Rozvoj venkova – 2. pilíř SZP.....	7
<i>Odborný výcvik</i>	<i>8</i>
<i>Podniková investiční podpora a podpory ve prospěch mladých zemědělců</i>	<i>8</i>
<i>Podpora zpracování a prodeje / zvýšení přidané hodnoty zemědělských produktů</i>	<i>8</i>
<i>Podpora horským a ostatním znevýhodněným oblastem.....</i>	<i>8</i>
<i>Agroenvironmentální podpora, ekologické zemědělství a ochrana přírody</i>	<i>9</i>
<i>Lesnická opatření.....</i>	<i>10</i>
3.3 Ostatní opatření ve prospěch rozvoje zemědělství, potravinářského průmyslu a venkova.....	11
<i>Poradenství a zvyšování kvalifikace</i>	<i>11</i>
<i>Zvyšování kvality v rostlinné výrobě.....</i>	<i>11</i>
<i>Zvyšování kvality v živočišné výrobě.....</i>	<i>11</i>
<i>Vývozní ofenziva a agrární marketing</i>	<i>11</i>
<i>Zelená nafta</i>	<i>12</i>
<i>Výzkum.....</i>	<i>12</i>
<i>Evropský rybářský fond.....</i>	<i>13</i>
4 Doporučení „Komise pro zemědělství“ podle § 7 zemědělského zákona	13
Shrnutí	20

PŘEDMLUVA

V této informaci se nejedná pouze o popis jednotlivých opatření, která jsou v Rakousku přijímána ve prospěch rakouského zemědělství a lesního hospodářství s výhledem na rok 2010, ale také o představení administrativního postupu předepsaného základními paragrafy rakouského zemědělského zákona, jmenovitě § 7 a 9.

Prvá část (kap. 1 až 3) je překladem oficiálního textu rakouského ministerstva zemědělství ze září letošního roku, které podle § 9 „Zemědělského zákona Rakouska“ povinně, připravuje přehled předpokládaných opatření navrhovaných pro rok 2010 s cílem zlepšit důchodovou pozici zemědělců.

Druhá část (kap. 4) této informace vychází z oficiálního textu „Zprávy o stavu rakouského zemědělství za rok 2009“ (str. 270-275), kde podle § 7 tzv. „Komise pro zemědělství“ předkládá návrhy konkrétní opatření ve prospěch rakouského zemědělství. Pro rok 2010 se jedná o návrhy 10. opatření opírajících se o jmenovitě uvedené předkladatele prezentující zainteresované profesní organizace a doplněné o představitele politických stran zastoupených v Národní radě. Tato druhá část byla již publikována 16. července 2009, je součástí Zelené zprávy za rok 2009 a vchází v nezměněném znění jako kap. 4 do prezentovaného materiálu ministerstva zemědělství.

Zvolený administrativní postup je inspirativní především tím, že konkretizuje vlastní přípravu jednotlivých agrárně politických opatření na úrovni spolkového ministerstva zemědělství ve spolupráci s profesní a politickou prezentací. Za pozornost jistě stojí i časový harmonogram zvoleného postupu, který pracuje se značnou rezervou v souvislosti s přípravou státního rozpočtu.

Je zřejmé, že často odlišná stanoviska našich profesních organizací zastupujících zájmy PPO a PFO včetně odlišných politických pozic jednotlivých představitelů zájmových svazů silně komplikují přípravu kompromisních návrhů jednotlivých agrárně politických opatření. Zjevně ale také platí, že odborné agendy EU v brzké budoucnosti očekávají, že profesní a politické prezentace se dokáží dohodnout nejen v zájmu českého zemědělství ale také v souladu s principy jednotného trhu EU.

K upřesnění dodávám, že podle § 7 zemědělského zákona zřizuje spolkový ministr zemědělství, lesního a vodního hospodářství a životního prostředí „Komisi pro zemědělství“, tvořenou zástupci politických stran zastoupených v Národní radě, představiteli Prezidentské konference v rámci Agrární komory, zástupci Hospodářské komory, Spolkové komory práce a Všeodborového svazu. V Rakousku spolková zákonodárná moc přísluší dvoukomorovému parlamentu, složenému z Národní rady a Spolkové rady.

Ing. Václav Bašek, CSc.
ředitel

1 ÚVOD

Obnova a další rozvoj venkovských oblastí je významným úkolem rakouské agrární politiky. Podstatným předpokladem pro plnění tohoto úkolu je trvale udržitelné hospodaření rodinného typu a konkurenceschopné zemědělství zabezpečující přirozené základy života. Další kontinuální rozvoj 1. i 2. pilíře Společné zemědělské politiky (SZP) je právě v současném krizovém období významnou oporou zemědělcům v souvislosti s možností plánovitě rozvíjet hospodaření.

V roce 2010 bude implementována většina závěrů z tzv. „kontroly finančního zdraví“ (Health check). V průběhu vyjednávání se pro rakouské zemědělství a lesní hospodářství podařilo dosáhnout přijatelného kompromisu. Výsledek představuje nosnou základnu pro budoucí rozvoj rakouských rodinných farem. Současná opatření v rámci rozvoje venkova budou v plném rozsahu pokračovat. Zemědělci se mohou spolehnout na to, že základní rysy současné zemědělské politiky budou platit až do roku 2013. Pro udržení mléčných kvót, jehož bylo Rakousko zastáncem, nebylo možné v Radě ministrů dospět k většinovému usnesení. Zavedením prémie na dojnice v roce 2010 byl učiněn další krok k podpoře mléčných farem.

Aby zemědělské a lesnické podniky mohly nadále odvádět společensky žádoucí výkony, je nezbytné jim nadále vyplácet podpory. Pouze tak se může podařit, aby multifunkční, celoplošné, trvale udržitelné a konkurenceschopné zemědělství a lesní hospodářství, které pro vitální venkovské regiony znamená přínos, zůstalo v Rakousku zachováno do budoucnosti.

2 SITUACE V RAKOUSKÉM ZEMĚDĚLSTVÍ A LESNÍM HOSPODÁŘSTVÍ

2.1 Obecně

Zemědělství a lesní hospodářství přináší pro budoucnost společnosti nezastupitelné výkony. Rakouští zemědělci zabezpečují zásobování obyvatelstva kvalitními potravinami. Tato jejich funkce zůstává dále ústředním úkolem rakouského zemědělství a lesního hospodářství. Aby mohl být tento úkol efektivně zvládnán i v budoucnosti, je nezbytné zvýšit konkurenceschopnost podnikatelů v zemědělství a jejich profesionalitu.

Významným předpokladem je zlepšení tržní pozice rakouského zemědělství, lesního hospodářství a zpracovatelských odvětví. Pokračování v exportní strategii – zejména směrem k novým členským státům EU, ale i vůči vzdálenějším trhům – má přinést rakouskému zemědělství a lesnímu hospodářství podstatné zlepšení konkurenční pozice.

Je nezbytné vyžadovat důslednou orientaci na kvalitu zemědělské produkce včetně jejího zpracování a prodeje. Je třeba klást důraz na ochranu spotřebitele a jeho informovanost, aby byla i do budoucnosti zabezpečena důvěra spotřebitelů v domácí produkty. Rakousko

zastává názor, aby v souvislosti s další liberalizací světového obchodu s agrárními produkty a potravinami v rámci WTO byly více než doposud respektovány ekologické a sociální principy.

Dlouhodobá údržba kulturní krajiny má pro Rakousko, jako zemi charakterizovanou intenzivním cestovním ruchem, velký národohospodářský význam. Hospodářský úspěch rodinných podniků je proto zásadním východiskem agrárního programu. Funkční regionální zásobování tuzemskými potravinami představuje podstatný faktor pro kvalitu života v Rakousku.

Rakousko je v rámci EU zemí s vysokým podílem horských a znevýhodněných oblastí. Pro udržování atraktivního životního prostoru (také z hlediska cestovního ruchu) a specifických ekologických a regionálních náležitostí těchto oblastí je zachování zemědělství a také péče o ekologii v nezbytné míře náležitým úkolem. Nástroje SZP, přímé platby a honorování požadovaných výkonů mají dlouhodobě zabezpečovat zemědělským výrobcům přiměřený důchod.

Pro zachování rodinného charakteru hospodaření, šetrného k životnímu prostředí je nezbytná účast na různých podpůrných programech EU. Vedle podpory znevýhodněných oblastí (LFA) a agroenvironmentálního programu mají v rámci „Programu rozvoje venkova“ prioritu zejména opatření na podporu investic zaměřených na posílení konkurenceschopnosti zemědělských podniků a na vytváření výkonných zpracovatelských a obchodních organizací.

Další rozvoj venkova a s ním spojené zajištění trvale udržitelného a konkurenceschopného rodinného způsobu hospodaření je hlavním cílem rakouské zemědělské politiky. Zejména jde o to, aby byly zachovány existující pracovní příležitosti, resp. aby byly dále rozvíjeny. Program „Rozvoj venkova na období 2007-2013“ nabízí v ose 3 – „Kvalita života a diverzifikace“ a v programu Leader (osa 4) rozmanité možnosti. Pro realizaci inovačních projektů je ve smyslu postupu ve směru od zdola nahoru (Bottom up) zapotřebí angažovanosti venkovského obyvatelstva.

Koncepce ve prospěch regionálních (krajových) specialit se opírá o původ a regionalitu potravin a podporuje regionální nabídku v prospěch turistiky v rámci nadresortní koncepce rozvoje. Jsou tím také zabezpečeny krátké přepravní cesty potravin ke spotřebitelům, což je rovněž přínosem z hlediska ochrany klimatu.

V rámci politiky rozvoje venkova orientované do budoucnosti je třeba ve smyslu trvalé udržitelnosti a multifunkčnosti vytvářet priority diverzifikačním tendencím a zejména podpořit odvětví obnovitelných surovin, které se v minulých letech dynamicky rozvíjelo. Podmínky pro využívání obnovitelných zdrojů energie je třeba dále vylepšovat ve prospěch dalšího rozvoje perspektivních oborů alternativních forem energie a snižování závislosti na fosilních zdrojích energie.

2.2 Vývoj důchodů v roce 2008

V roce 2008 se důchodová situace v průměru za všechny podniky zlepšila jen nepatrně. Příjmy ze zemědělství a lesního hospodářství v roce 2008 činily v průměru 26 483 € na podnik (+1,0 %) a 20 010 € (+2,0 %) na neodměňovanou pracovní sílu. Hlavní důvody nevýrazné dynamiky růstu byly dány jen určitým navýšením tržeb za olejniny, okopaniny, energetické plodiny, za ovoce a také v odvětví produkce mléka, chovu skotu, prasat a drůbeže. Také u veřejných zdrojů došlo k nárůstu prostředků ve srovnání s rokem 2007. Negativně se na výnosech obilovin projevila nižší kvalita obilovin způsobená deštivým počasím. V lesním hospodářství vedly nižší ceny při téměř stejné těžbě v porovnání s rokem 2007 k poklesu zisku. V průměru všech podniků se zisk v přepočtu na podnik zvýšil v porovnání s rokem 2007 o 7 % a dospěl k 86 218 €. Vyšší náklady v porovnání s výnosy mají za následek, že zvýšení důchodů bylo jen nevýrazné. Významné bylo rovněž zdražení energií a krmiv a vyšší výdaje související s užíváním půdy (hnojiva, přípravky ochrany rostlin), na služby a s úroky z dluhů. Náklady se v roce 2008 především z tohoto důvodu pohybovaly na úrovni 59 644 € v přepočtu na podnik, tj. byly o 10 % vyšší než v roce 2007. Stabilizačním faktorem pro odvětví zemědělství jsou kompenzační platby a honorování výkonů ve veřejném zájmu. Činily v průměru za všechny podniky 17 276 €, u horských zemědělců dosáhly 18 336 € v přepočtu na podnik a u ekologických podniků se pohybovaly na úrovni 21 019 €.

Největší zvýšení důchodu ze zemědělství a lesního hospodářství v přepočtu na podnik zaznamenaly pícninařské podniky zaměřené na produkci objemných krmiv v kombinaci s chovem skotu (+6 %), dále podniky specializované na trvalé kultury (+2 %). Mírné zvýšení důchodu zaznamenaly dále podniky zaměřené na tržní plodiny (+0,2 %). Ztráty na důchodech byly zaznamenány u podniků zaměřených na chov zvířat (-15 %), u smíšených podniků, tj. nespecializovaných (-12 %), podniků s 25 až 50% podílem lesní výroby (-8 %) a u podniků s více než 50 % podílem lesní výroby (-0,3 %).

U horských zemědělských podniků byly příjmy ze zemědělství a lesního hospodářství v roce 2008 v přepočtu na podnik o 5 % vyšší než v roce 2007 a dosáhly 25 063 €. Kompenzační platby a podpory v rámci ÖPUL napomohly významně k růstu příjmů především horským zemědělcům hospodařícím v obtížných a extrémních podmínkách.

Příjmy podniků s ekologickou produkcí se zvýšily o 5 % a dosáhly 27 527 € v přepočtu na podnik, což představuje 4% překročení průměru za všechny podniky. Danému vývoji napomohla relativně uspokojivá cenová stabilita bioproduktů.

3 OPATŘENÍ VE PROSPĚCH ZEMĚDĚLSTVÍ A LESNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ

Rakouská spolková vláda se na úrovni EU hlásí k tomu, že trvale udržitelné, multifunkční a celoplošně provozované zemědělství zůstává i do budoucna klíčovou oblastí, resp. východiskem SZP, a tím i rozpočtu Společenství. Zejména ve 2. pilíři se Rakousku podařilo v rámci „Programu rozvoje venkova“ využít širokých možností honorovat požadované výkony v rámci SZP. Kromě toho musí být i nadále zabezpečen dostatek prostředků ve prospěch 1. pilíře SZP, který garantuje zemědělcům základní existenční jistoty a aby bylo možné i v budoucnu zajistit bezpečnost potravin (tj. zdravotní nezávadnost), potravinovou bezpečnost (tj. dostatek potravin), ochranu životního prostředí a ochranu vodních zdrojů stejně jako ochranu zvířat.

3.1 Výdaje na tržní řády – 1. pilíř SZP

Pod pojem tržní řád se zahrnují všechny výdaje 1. pilíře SZP. Výrazným znakem 1. pilíře SZP je, že financování probíhá stoprocentně z prostředků EU. Výjimkou je tržní řád pro med a jednotlivá opatření na podporu prodeje, u nichž se předpokládá kofinancování. Zákon o tržních řádech vytváří legislativní základ pro přípravu opatření 1. pilíře. Usnesením z tzv. „kontroly finančního zdraví SZP“ se „Rada pro zemědělství“ dohodla na dalších změnách SZP, které v principu představují dodatečná opatření odvíjející se od dosavadních zkušeností získaných zejména s odpojováním přímých plateb. Dochází k postupnému zvyšování modulace z 5 na 10 % do roku 2012, včetně progresivního prvku navyšujícího modulaci o 4 % v případě celkového objemu podpor přesahujícího částku 300 000 € a výše. Dodatečné prostředky z modulace zůstávají stoprocentně k dispozici členským státům. V důsledku navýšení modulační sazby bude v Rakousku do roku 2013 přeměrováno celkem 50,8 mil. € z 1. pilíře SZP do 2. pilíře SZP ve prospěch rozvoje venkova a budou využity k financování čtyř nových výzev (ochrana klimatu, vodní management, biodiverzita a obnovitelné energie) a ve prospěch doprovodných opatření pro mléko. Národní kofinancování těchto opatření bylo stanoveno na 25 % (10% v nových členských zemích). Na základě odsouhlasení konjunkturálního balíčku ve prospěch rozvoje venkova (usnesení Rady z 20. března 2009) mohou být použity další prostředky na širokopásmová opatření. Další změny plynoucí z „Health check“ jsou popsány v následujícím textu. Celkem je pro Rakousko na rok 2010 v rámci 1. pilíře SZP k dispozici na přímé platby 745 mil. €.

Přímé platby na podnik

Jednotná přímá platba na podnik se skládá z dříve přijatých opatření (např. kompenzace u kulturních plodin, mimořádná prémie na býky, extenzifikační prémie, prémie na bahnice). Každému zemědělci jsou na základě jeho historicky daných přímých plateb přidělovány konkrétní platební nároky. Platba na podnik se vypočítá z příslušného počtu platebních nároků, které se aktuálně použijí při podání žádosti a to buď na základě oprávněné plochy,

nebo splnění minimální úrovně zemědělské produkce. Zavedením platby na podnik, jako nejvýznamnějšího nástroje 1. pilíře SZP, se podařilo zabezpečit zemědělským podnikům právní a plánovací jistotu do roku 2013.

Rostlinná výroba

Výsledky Health checku vedly také k řadě změn v opatřeních Společné organizace trhu (SOT) v rámci rostlinné výroby. Tyto změny vstoupí v platnost od roku 2010. Povinné uvádění půdy do klidu již bylo zrušeno v roce 2009 a v roce 2010 bude bez náhrady zrušena prémie na energetické plodiny. Kvalitativní prémie na tvrdé pšenice a na bílkovinné plodiny a chmel byly v Rakousku od roku 2010 odpojeny od produkce a zahrnuty do jednotné platby na podnik.

Živočišná výroba

Nejvýznamnější změnou v rámci SOT pro hovězí maso byl v průběhu realizace reformy přechod k jednotné platbě na podnik. Do platby byly zahrnuty všechny dosavadní přímé platby vyjma platby na krávy bez tržní produkce mléka (KBTPM) a části porážkových premií. V rámci Health check 2009 byl stanoven další postup v rámci odpojování. Rakousko se rozhodlo k úplnému odpojení porážkových premií od roku 2010 a ponechat neodpojené (couplované) platby již jen u premií za KBTPM. Vedle přímých plateb je třeba ještě zmínit klasické nástroje SOT jako jsou intervence a vývozní podpory, které rovněž přispívají ke stabilizaci cen a důchodů.

SOT pro vepřové maso, vejce a drůbež, ve srovnání s hovězím masem jsou doprovázeny jen velmi malými zásahy do trhu a využívají jako nejdůležitější nástroj ke stabilizaci trhu vývozní podpory. V odvětví vepřového masa existuje kromě toho možnost snížit přebytky na trhu podporami ve prospěch soukromého skladování.

Mléko

Velká většina členských států EU se vyslovila v rámci Health checku pro ukončení systému mléčných kvót k 31. 3. 2015. V důsledku tohoto rozhodnutí bude množství management přípustný pouze v rámci soukromoprávního systému provozovaného mezi výrobcí a odběrateli. Jako přechodné opatření k ukončení kvót (soft-landing) bylo dohodnuto jejich zvýšení ve všech členských státech v pěti krocích vždy o 1 %. Počínaje kvótovým rokem 2009/10 se zvýší za EU 27 mléčné kvóty do roku 2013/14 o celkem 7 468 mil. t, tj. o 5,1 %. V novele 2009 NR o SOT bylo stanoveno, že individuální alokace bude možná pouze při zajištěném odbytu a příznivé situaci na trhu. Rakousko v důsledku současné nepříznivé situace na trhu s mlékem nebude v roce 2009/10 přidělovat další kvóty a bude neutralizovat zvýšení kvót v národní rezervě. Dále bylo zpřísněno proporcionální saldování, takže při větším překročení podnikové kvóty bude nutno uhradit vyšší odvod.

Od roku 2009/10 se kladný opravný koeficient za obsah tuku mění z 0,18 % na každou 0,01 % obsahu tuku na polovinu, tj. na 0,09 %. Tím se průměrný referenční obsah tuku v mléce v Rakousku zvyšuje nepřímou ze 4,03 % na cca 4,13 %. Intervence na máslo a odstředěné sušené mléko potrvá dále za fixní intervenční cenu až do maximálního množství 30 000 t u másla a 109 000 t u sušeného odstředěného mléka. Po dosažení maximálních množství limitů u másla a sušeného odstředěného mléka může EK intervenci v rámci veřejné soutěže prodloužit nebo ji může zastavit. Soukromé skladování másla zůstává celoročně v současné podobě zachováno. V důsledku kritické situace na trhu s mlékem byla v rámci veřejné soutěže intervence u másla a sušeného odstředěného mléka nejprve prodloužena o 6 měsíců, a to až do 28. února 2010. Od 1. března 2010 bude zahájeno nové intervenční období s nákupem za fixní intervenční cenu. Možnost soukromého skladování másla, která platí od 1. 1. 2009, pokračuje do 15. srpna 2010. Za účelem zmírnění možných nepříznivých dopadů souvisejících s ukončením regulace mléčných kvót EU pro producenty mléka poskytne Rakousko mléčným farmám od roku 2010 prémii na dojnice v celkovém objemu cca 26 mil. € na rok. Mléčná prémie se vypočte podle počtu dojnic v přepočtu na podnik. Všem podnikům s mléčnými kvótami se na prvních 10 dojnic poskytuje vyšší základní prémie na dojnici. Pro následujících 20 dojnic se vypočítává prémie ve dvou krocích, při nižší prémii v přepočtu na dojnici. Od 31. dojnice se již žádná prémie neposkytuje. Tímto diferencovaným přístupem má být podpořen cíl udržet produkci mléka zejména ve strukturálně slabších mléčných farmách v souvislosti s ukončením systému mléčných kvót.

Med

V rámci „Rakouského programu opatření ke zlepšení produkčních a odbytových podmínek včelařských produktů“ je podporováno zlepšení podmínek produkce medu, boj proti varroáze, zvýšení efektivnosti kočovného včelaření a obnova včelstev. Novelizovaná směrnice vstoupila v platnost 27. 8. 2009.

3.2 Rozvoj venkova – 2. pilíř SZP

Podpora rozvoje venkova v období 2007-2013 je v Rakousku realizována v rámci jednotného „Programu rozvoje venkova“. Na uvedené období je k dispozici zhruba 8 mld. € z veřejných zdrojů. Podpory jsou vypláceny z prostředků EU (v průměru 48,56 %), státu a spolkových zemí (v průměru 51, 44 %). Národní zdroje jsou vytvářeny ze 60 % ze státních prostředků a ze 40 % z prostředků spolkových zemí. Zhruba 72 % prostředků z celkového objemu prostředků se vydá na osu 2 „Ochrana životního prostředí a krajiny“. Pro zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesního hospodářství je k dispozici více než 14 %, na osu 3 „Diverzifikace“ připadá zhruba 10 %. Program Leader je součástí uvedených podílů a pohybuje se na 5 %.

Osa 1 „Zdokonalení konkurenceschopnosti zemědělství a lesního hospodářství“ směřuje do podpor posilujících lidský potenciál odvětví zemědělství a lesnictví, do investic ve

prospěch zemědělských a lesnických podniků a potravinářského průmyslu v zájmu posílení jejich konkurenceschopnosti.

Odborný výcvik

Podpora vzdělávacích opatření přispívá ke zlepšení odborné kvalifikace pracovníků v zemědělství a lesnictví a k jejich rekvalifikaci pro jiné činnosti. Stěžejní úkoly vzdělávání jsou zaměřeny zejména na osvojování si kvalitativně nové produkce a zlepšení konkurenceschopnosti v zemědělství a lesním hospodářství.

Podniková investiční podpora a podpory ve prospěch mladých zemědělců

Tato podpora usnadňuje nejen modernizaci a strukturální přizpůsobení podniků, nýbrž také motivuje mladé zemědělce k rozvoji jejich podnikání. Tato opatření jako celek mají sloužit k posílení konkurenceschopnosti a optimalizaci technického vybavení podniku a v tomto smyslu mají stimulovat jejich další rozvoj.

Opatření na výstavbu a rekonstrukci hospodářských budov, ostatních stavebních celků, na pořizování technických investic, na stavební a technické investice v oboru zahradnictví a ovocnářství jsou podporovány formou investičních příplatků a snižování úrokových sazeb u agrárních investic (národní doplněk podpory).

Podpora zpracování a prodeje / zvýšení přidané hodnoty zemědělských produktů

Investiční podpora ke zlepšení zpracování a prodeje zemědělských produktů má sloužit výrobním a zpracovatelským podnikům, aby získaly nová odbytiště v Rakousku i v zahraničí, aby zaváděly racionalizační opatření, zlepšovaly kvalitu produktů, podmínky pro ochranu životního prostředí a hygienické podmínky.

Osa 2 „Zlepšování životního prostředí a krajiny“ zahrnuje zabezpečení mnohotvárné kulturní krajiny Rakouska v souvislosti s různými opatřeními doprovázejícími v rozdílné intenzitě tento stěžejní úkol. Základem je vyrovnávací příspěvek a agroenvironmentální program.

Podpora horským a ostatním znevýhodněným oblastem

Vyrovnávací (kompenzační) příspěvek ve znevýhodněných zemědělských oblastech (horské, ostatní znevýhodněné, malé oblasti) je poskytován v rámci nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 „Podpora rozvoje venkova“. Cíle tohoto opatření jsou:

- přispívat k udržení osídlení a tím k zachování životaschopného společenství a mnohostranné funkčnosti těchto oblastí;
- trvale udržitelná péče o kulturní krajinu navzdory ztíženým podmínkám s cílem zabránit škodám způsobeným degresivním hospodařením, jako jsou např. škody způsobené erozí, náletovými dřevinami a poklesem biodiverzity;

- honorování podnikových výkonů, které jsou v souladu s veřejnými zájmy a jsou přínosem k zachování a péči o infrastrukturu, k ochraně před přírodními katastrofami a k vytváření základů pro rozvoj rekreačních oblastí a turizmu, jakož i pro zachování kulturního dědictví venkova.

V případě základní částky (plošná podpora 1) a systému oceňování jednotlivých podniků v tzv. „katastru horských hospodářství“ je brán větší zřetel na menší a střední podniky, resp. podniky hospodařící v obtížných podmínkách.

Pro vyrovnávací příspěvek v roce 2010 je stejně jako v minulých letech plánován finanční rámec na úrovni 276 mil. € z prostředků EU, spolkového státu a spolkových zemí.

Agroenvironmentální podpora, ekologické zemědělství a ochrana přírody

EU směřuje tímto opatřením k výraznější ekologické orientaci zemědělství. Rakouský agro-environmentální program (ÖPUL¹) podporuje šetrné ohospodařování zemědělské půdy. Zhruba 72 % všech zemědělských podniků hospodařících na 94 % celkové výměry z. p. se zapojilo do programu ÖPUL, na jehož základě byla kromě ekologického hospodaření podporována také další významná opatření, např. sečení svažitéch ploch, ochrana proti erozi, integrovaná produkce, podpora vzácných plemen užitkových zvířat a odrůd kulturních plodin, pěstování krycích plodin na orné půdě v podzimním a zimním období, péče o ekologicky cenné plochy. Na rozdíl od ostatních zemí EU, které své environmentální programy nabízejí pouze ve vymezených, environmentálně citlivých oblastech, byl pro rakouský ÖPUL zvolen integrální, horizontální přístup, jehož cílem je široká účast rakouských zemědělců na programu.

Pro ekologické hospodaření bylo možné na základě nových opatření „Programu rozvoje venkova“ poskytnout kromě podpory opatření „Ekologický způsob hospodaření“ další prostředky na podporu výroby biopotravin, např. na podporu vzdělávání a informací, včetně šíření vědeckých poznatků a inovačních technologií, na spolupráci při vývoji nových výrobků, technologií v zemědělské a potravinářské výrobě, informační opatření na podporu odbytu, na řízení kvality potravin prostřednictvím sdružení výrobců.

Na základě opatření „Zachování a rozvoj ploch významných z hlediska ochrany přírody, resp. ochrany vod“ mají být zachovány, rozšířeny, resp. revitalizovány existující struktury biotopů. Zvláštní pozornost je z hlediska ochrany vod věnována půdě udržované v klidu, resp. šetrnému způsobu hospodaření na orné půdě a trvalých travních porostech ohrožených vymýváním nebo usazováním škodlivin. Na základě plánu ochrany přírody bude podporován podnikový přístup k realizaci cílů z oblasti ochrany přírody. Dále toto opatření programu ÖPUL podporuje realizaci managementových plánů v oblastech Natura 2000.

¹ ÖPUL je zkratka označující „Österreichisches Programm zur Förderung einer umweltgerechten, extensiven und den natürlichen Lebensraum schützenden Landwirtschaft“, v českém překladu „Rakouský program podpory ekologického a extenzivního zemědělství, šetrného k životnímu prostředí a přírodě“.

Lesnická opatření

Opatření v lesním hospodářství slouží zejména trvale udržitelnému obhospodařování lesa a rozvoji lesního hospodářství, zachování a zdokonalování lesních zdrojů, rozšiřování lesních ploch a týkají se některého, resp. některých z dále uvedených opatření:

- zalesňování zemědělské půdy nebo ostatních ploch, včetně kompenzační prémie při zalesnění zemědělské půdy;
- stavební opatření v lesích;
- investice do zpracování dřeva a do marketingu dřeva a biomasy;
- hledání nových možností využití a prodeje výrobků z lesnické výroby;
- vertikální kooperace se dřevozpracujícím průmyslem a ostatními odvětvími;
- obnova produkčního potenciálu lesa poškozeného přírodními kalamitami nebo požáry a zavádění vhodných preventivních nástrojů;
- zlepšení ekologické stability lesa, kde ochranná a ekologická funkce jsou ve veřejném zájmu;
- další vzdělávání, lesnická pedagogika;
- turistické aktivity a zachování a zlepšování kulturního dědictví;
- opatření programu „Natura 2000“ a lesnická environmentální opatření;
- ochrana a zdokonalování ochranné funkce lesa.

Osa 3 „Kvalita života a diverzifikace hospodaření na venkově“ v porovnání s minulým obdobím (srovnatelný čl. 33 opatření) předpokládá ztrojnásobení disponibilních prostředků. K tomuto stěžejnímu úkolu patří následující opatření:

- diverzifikace k nezemědělským opatřením;
- podpora zakládání a rozvoje drobného podnikání;
- podpora cestovního ruchu;
- služby ve prospěch základního zásobování na venkově;
- obnova a rozvoj vesnice;
- zachování a zdokonalování dědictví venkova;
- vzdělávání a informace;
- rozvoj kompetencí (ve prospěch rozvojových) regionů, místní rozvoj;

Osa 4 „Leader“ je jako součást „Programu rozvoje venkova“ v aktuálním období let 2007-2013 metodickým vodítkem, prezentujícím způsob implementace v programu definovaných opatření nebo projektů, které odpovídají cílům rozvoje venkova. Do regionů přenesené rozhodovací kompetence, profesionalizované struktury a implementace strategie přesahující rámec odvětví jsou stěžejními prvky tohoto úkolu. Pro rok 2010 je k dispozici ještě značný prostor pro nová opatření a projekty.

3.3 Ostatní opatření ve prospěch rozvoje zemědělství, potravinářského průmyslu a venkova

Poradenství a zvyšování kvalifikace

Rostoucí požadavky na poradenství – zejména v důsledku nových, resp. změněných podpůrných programů, pokračující liberalizace trhu a přísnější požadavky na kvalitu, ochranu přírody, ochranu zvířat a životního prostředí – vyžadují odpovídající finanční zajištění zemědělského a lesnického poradenství včetně poradenství domácností. Rakouské ministerstvo zemědělství podporuje poradenskou činnost příplatkem k osobním nákladům poradců Agrární komory („Smlouva s poradcem“), přípravou podkladů pro poradenskou činnost, odborným a metodickým doškolováním poradců ve spolupráci s vysokými školami se zaměřením na zemědělskou a environmentální pedagogiku a s resortními učilišti, výzkumnými středisky a spolkovými ústavy.

Zvyšování kvality v rostlinné výrobě

Opatření jako např. k zachování cenného genetického materiálu a k udržení dobrého zdravotního stavu množného osiva a sadby přispívají ke zvyšování kvality v rostlinné výrobě a zvyšují jak konkurenceschopnost rakouského zemědělství tak také potravinovou bezpečnost. Na domácím trhu i zahraničních trzích tak vznikají lepší příležitosti pro odbyt potravinářských surovin.

Zvyšování kvality v živočišné výrobě

Podpora šlechtitelských a plemenářských organizací vytváří základnu pro trvalý rozvoj šlechtitelské a plemenářské práce v chovu hospodářských zvířat. Zjišťování plemenářských dat prostřednictvím zemských kontrolních svazů je základnou pro zabezpečení kvality živočišných produktů a pro profesionální plemenářskou práci v oblasti růstu užitkovosti, upevňování zdraví a zvyšování kvality potravin. Zřízení veterinárních služeb ve spolkových zemích přispělo k posílení významu faktoru zdraví hospodářských zvířat a odpovídá zvýšenému zájmu spotřebitelů o bezpečnost potravin. Jednotné rakouské programy veterinárních služeb jsou podporovány z veřejných zdrojů.

Vývozní ofenziva a agrární marketing

V rámci tzv. „Vývozní iniciativy 1-24“ jsou podporovány spolkovým ministerstvem zemědělství, lesního a vodního hospodářství a životního prostředí spolu s organizací „Agrarmarkt Austria Marketing GmbH“ a Hospodářskou komorou Rakouska odbytové příležitosti pro rakouské potraviny na jednotném trhu EU v zájmu snahy zabezpečit rakouskému zemědělství trvalou existenci. V rámci těchto iniciativ se organizují prezentace potravin a rakouským potravinářským výrobcům jsou nabízeny příležitosti pro navázání obchodních kontaktů.

Na základě marketingových opatření jsou poskytovány podpory k posílení jistoty, že zůstane zachován odbyt rakouských zemědělských a lesnických výrobků. Programy za tím účelem založené a pečeť kvality definují přísná kritéria kvality, jejichž dodržení v prvovýrobě a při zpracování jsou předmětem kontrol. Mají spotřebitelkám poskytnout možnost, aby se mohli jasně rozhodnout pro rakouské výrobky.

Zelená nafta

Tímto opatřením se zemědělcům a podnikatelům v lesním hospodářství poskytuje vratka daně z minerálních olejů. K žádosti o vratku lze v Rakousku využít dvou postupů. Formou paušálu existuje možnost jednoduchého podání žádosti a rychlého vyplacení vratky ještě v tomtéž roce. Jako alternativu je možno využít vratky, která se stanoví na základě prokázané skutečné spotřeby. Tuto žádost je možné podat až po uplynutí roku, za který má být vratka poskytnuta.

Výzkum

Program výzkumu a vývoje v rámci rakouského ministerstva zemědělství na období 2006 až 2010 (nese označení „PFEIL 10“) vymezuje rámec, v němž výzkumná pracoviště realizují výzkum a vývoj, přičemž výzkum se také realizuje na základě zakázek a výzkumných grantů. Ministerstvo zemědělství je zapojeno programem PFEIL 10 do tzv. „Výzkumné iniciativy podporující trvale udržitelný rozvoj“ (FORNE²). Touto iniciativou si spolkové ministerstvo pro vědu a výzkum (BMWF³), spolkové ministerstvo dopravy, inovací a technologií (BMVIT⁴) a spolkové ministerstvo zemědělství, lesního a vodního hospodářství a životního prostředí (BMLFUW⁵) stanovilo úkol, na základě zkušeností z probíhajících programů vyvinout pro rakouský výzkum trvalé udržitelnosti společný cílový systém a stanovit nové stěžejní tematické úkoly. V rámci iniciativy „FORNE“ je ministerstvo zemědělství zapojeno do programu „trvale udržitelné hospodaření“ ministerstva dopravy (BMVIT) a také do programu „proVision“ ministerstva pro vědu a výzkum (BMWF). Prostřednictvím programu „PFEIL 10“ přispívá také ministerstvo zemědělství do programu směřujícího k vybudování evropského výzkumného prostoru (ERA) a spolupodílí se na celé řadě výzkumných sítí ERA (evropské výzkumné programy financované z nadnárodních zdrojů).

Pro zpracování výzkumné dokumentace byla zřízena na ministerstvu internetová platforma výzkumu (www.DaFNE.at). „DaFNE“ slouží také jako kontaktní místo v rámci

² FORNE = Initiative (Forschung für Nachhaltige Entwicklung).

³ BMWF = Bundesministerium für Wissenschaft und Forschung.

⁴ BMVIT = Bundesministerium für Verkehr, Innovation und Technologie.

⁵ BMLFUW = Bundesministerium für Land- Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft.

kooperace ve výzkumu mezi spolkovým ministerstvem a spolkovými zeměmi („Single Point of Contact“⁶) pro podávání žádostí, výzkumný management a publikování výsledků výzkumu.

Evropský rybářský fond

V rámci Evropského rybářského fondu (EFF) jsou podporovány kromě investic ve prospěch zlepšení produkce, zpracování a zvyšování odbytu také opatření ke zlepšení zdravotního stavu ryb a přechod na ekologickou produkci ryb s cílem zvýšit konkurenceschopnost tohoto odvětví.

4 DOPORUČENÍ „KOMISE PRO ZEMĚDĚLSTVÍ“ PODLE § 7 ZEMĚDĚLSKÉHO ZÁKONA

K úkolům „Komise pro zemědělství“ zřízené podle § 7 Zemědělského zákona (novelizovaného v roce 1992) patří zpracovat doporučení pro spolkového ministra zemědělství, lesního a vodního hospodářství a životního prostředí, s přihlédnutím k očekávanému vývoji v zemědělství a lesním hospodářství v následujícím kalendářním roce.

Na 78. zasedání dne 16. července 2009 Komise odsouhlasila nová doporučení, přičemž z celkového počtu 13 předložených návrhů bylo požadované většiny dosaženo pro následujících 10 doporučení. Jejich stručná charakteristika je obsahem této kapitoly.

Doporučení 1 k budoucí SZP

Realizací usnesení Health Check se uzavírá reforma SZP z roku 2003. Jednotné platby na podnik a odpojení plateb SZP, jakož i propojení těchto přímých plateb s úkoly v oblasti ochrany životního prostředí, hygieny a ochrany zvířat (cross compliance) a modulace znamenají nejhlubší reformu agrární politiky od roku 1992.

Po těchto fundamentálních reformách SZP v roce 2003 a dalších reformách v rámci Health Check dojde v příštích letech k novému uspořádání rozpočtu EU. Dosavadní diskuse již výrazně signalizují, že v příštím rozpočtu dojde k výrazným změnám v nastavení priorit v souvislosti s novým vymezením úlohy jednotlivých oblastí politiky Společenství.

Aktuální celosvětové tendence povedou v agrárním sektoru k volbě vyhraněné strategie v zájmu zabezpečení dostatečného zásobování obyvatelstva produkty vlastního evropského zemědělství, které by bylo v maximálně možné míře trvale udržitelné. Priorita zabezpečení výživové funkce zemědělství musí ovšem nalézt smysluplnou komplementaritu v souvislosti s úlohou plnit funkci dodavatele energie. K plnění klimatických cílů může zemědělství

⁶ *Single Point of Contact = jediné kontaktní místo.*

významně přispět rozvíjením produkce biomasy, ale zemědělství samotného se také dotýkají klimatické změny, vyžadující použití vhodných strategií.

Komise podle § 7 zemědělského zákona doporučuje spolkovému ministrovi zemědělství (dále jen ve zkráceném označení):

- pokračovat ve Společné zemědělské politice s cílem, aby evropské zemědělství prostřednictvím této politiky zformovalo zásadní rámec k plnění mnohotvárných úloh souvisejících s procesy liberalizace na světových agrárních trzích. Cíle SZP, zakotvené ve Smlouvě o EU musí být zachovány a doplňovány o aktuální nové výzvy;
- pečovat o vhodné rámcové podmínky, aby zemědělskou výrobu bylo možné řídit na základě kritérií trvalé udržitelnosti (bezpečnost potravin, životní prostředí a ochrana zvířat); výdaje ve prospěch trvale udržitelných a k životnímu prostředí šetrných výrobních postupů, které nemohou být uhrazeny tržbami z prodeje, musí být plně honorovány prostřednictvím funkčně orientovaných kompenzačních plateb;
- zachovat a rozvíjet nástroje směřující k větší stabilitě a zabraňující krizím, stejně jako vhodné systémy pomoci v krizových obdobích (jak na úrovni EU, tak i na národní úrovni);
- prohlubovat iniciativy ve prospěch zvyšování přidané hodnoty v zemědělství a lesnictví a ve zpracovatelských sektorech a pokračovat v úsilí úspěšně rozvíjet kooperativní vývozní iniciativy;
- pokračovat v rozvíjení základní koncepce rozvoje venkova společně s utvářením prostoru pro doprovodné nástroje národní agrární politiky a s posilováním venkovského prostoru formou financování z prostředků EU a členských států;
- honorovat veřejné výkony v zemědělství a lesnictví, jakož i dále rozvíjet politiku ve prospěch rozvoje horských oblastí a znevýhodněných oblastí (LFA) k zabezpečení multifunkčnosti a celoplošné koncepce rozvoje evropského zemědělství;
- pokud se jedná o cross compliance, přihlížet k možným přínosům z hlediska zájmů spotřebitelů a poskytovat zemědělcům jasné a přesné informace o pravidlech, která je nutné dodržovat. Počet a druh opatření nutno na základě oprávněných požadavků a získaných zkušeností omezit, nebo, pokud je to nezbytné, postupně přizpůsobovat. Požadavky jednotlivých států by neměly přesahovat předpisy EU. Přestupky a sankce nutno uvést do odpovídajících relací.

Doporučení 2 k označování zemědělských produktů

Odbyt zemědělských výrobků se realizuje různými cestami ke spotřebiteli. Zatímco při přímém prodeji vzhledem k blízkosti mezi výrobcí a spotřebiteli je především sledovatelný původ, u jiných způsobů odbytu tato transparentnost neexistuje. Také informace o výrobku, pokud jde o jeho složení a označení, jak potvrzuje nejnověji příklad různých analogů sýrů, nejsou vždy takové, aby poskytly naprosto nezpochybnitelné informace, které také splňují

oprávněná očekávání spotřebitelů. Je třeba provést vhodná opatření na úrovni EU a na národních úrovních, která budou nejen vyhovovat očekáváním spotřebitelů, nýbrž také více než doposud umožní rozvíjet nosnou strategii, která domácí zemědělské produkci ve vazbě s aspektem regionálního původu a v propojení s domácím cestovním ruchem umožní dospět k trvale udržitelným synergickým efektům.

Komise podle § 7 zemědělského zákona doporučuje spolkovému ministrovi zemědělství ve shodě se spolkovým ministrem zdravotnictví působit na:

- jasná ustanovení pro pravidla označování a uvádění údajů o zemědělských výrobcích a potravinách se zvláštním zřetelem na vhodnou a transparentní informaci pro spotřebitele;
- sloučení a zjednodušení různých pravidel EU jako jsou ochranné zeměpisné označení a ochranné známky původu se zvláštním zřetelem k původu, obsahu látek a způsobu zpracování;
- zpracování návrhu na společné označování zemědělských výrobků vyrobených v horských oblastech formou určité ochranné známky;
- posílení regionální kooperace mezi zemědělstvím, řemesly, obchodem, gastronomií a turismem směřující k nabídce regionálních specialit a označování regionálních výrobků.

Doporučení 3 ke směrnici Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES o podpoře využívání obnovitelných zdrojů energie

Dne 5. června 2009 byla publikována v Úředním věstníku EU směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů. Rakousko se v rámci této směrnice zavázalo, že zvýší podíl energie z obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě z 23,3 % v roce 2005 na 34 % do roku 2020. Bioenergie nabízí v Rakousku jak aktuálně, tak i v potenciálních úvahách v souvislosti se stanoveným cílem do roku 2020 největší přínos v portfoliu nositelů obnovitelných zdrojů energie.

Všechny členské státy musí v rámci směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES sdělit Evropské komisi nejpozději do 30. 6. 2010 své národní akční plány v oblasti obnovitelných zdrojů energie. Zejména je nezbytné předložit také národní strategie ve prospěch rozvoje stávajících zdrojů biomasy a návrhy k mobilizaci nových zdrojů biomasy s uvedením konkrétních opatření.

Sociální partneři zdůrazňují v tzv. „Bílé knize k novým výzvám v energetické politice“ naléhavou nutnost přestavby rakouského energetického systému. Spotřeba energie se musí v Rakousku omezit, efektivnost využití zlepšit a podíl obnovitelných energetických zdrojů se musí zvýšit. Sociální partneři zdůrazňují, že ke změně trendu, o niž usilují, jsou nezbytné státní iniciační programy a žádají dlouhodobě stabilní a jasné rámcové podmínky jako nezbytný předpoklad příznivého vývoje ve všech odvětvích obnovitelných energií.

Komise podle § 7 zemědělského zákona doporučuje spolkovému ministru zemědělství:

- při přípravě národního akčního plánu ve směru plnění cílových úkolů vyplývajících ze směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES věnovat zvláštní pozornost dlouhodobě příznivým rámcovým podmínkám pro rozvoj stávajících zdrojů biomasy. Dlouhodobě účinná opatření pro zesílené využívání bioenergetických zdrojů je nutné formulovat nejen z hlediska spotřeby, nýbrž, a to především z hlediska distribuce. Konkrétní opatření k efektivní mobilizaci nových zdrojů biomasy je nutno považovat za prioritní. U konkurujících oblastí využívání těchto surovin je třeba upřednostňovat řádově vyšší koncepce jejich využívání (potravin, krmiva). V procesu diskuse k energetické strategii Rakouska je třeba přihlídnout k výše stanoveným prioritám.

Doporučení 4 k Programu rozvoje venkova pro znevýhodněné oblasti (LFA)

Podpora podniků ve znevýhodněných oblastech v rámci „Programu rozvoje venkova“ má pro Rakousko velký význam. V Rakousku se podle platných ustanovení EU nachází téměř 81 % výměry země ve znevýhodněných oblastech, resp. 70 % v horských oblastech. Horská oblast má v rámci LFA klíčovou pozici. Rozhodující klíčová role pro uchování citlivého ekosystému v horské oblasti připadá horské krajině. Životní prostor a hospodaření jako celek jsou v horské oblasti závislé na jejím zachování.

Komise podle § 7 zemědělského zákona doporučuje spolkovému ministru zemědělství:

- aby i v budoucím programu podpor platném po roce 2013 byla zachována kompenzační platba ve prospěch LFA.

Doporučení 5 ke komoditě mléko a ceně mléka

Na evropském a rakouském trhu s mlékem je cenový vývoj u výrobců mléka velmi dramatický. CZV jsou v průměru na necelých 20 centech v Evropě a v Rakousku zhruba na úrovni 23-25 centů. Příčiny stávajícího propadu mléčných výrobků spočívají také v nadprodukcí mléka v Evropě a v Rakousku. Nejlepší možností, jak se v dohledné době dostat opět k fairové a odpovídající ceně mléka pro rakouské mlékaře, je snížení produkce mléka v Evropě a v Rakousku.

Komise podle § 7 zemědělského zákona doporučuje spolkovému ministru zemědělství zavést následující opatření:

- zvýšení kvót, které stanovila EU, je nutno zrušit a tuto kvótu držet v národních rezervách do té doby, než se na trhu s mlékem nezvýší poptávka. Znamená to přijmout účinné opatření k množstevní regulaci mléka v rámci tržního řádu;
- zasazovat se na úrovni EU o to, aby byla zachována regulace kvót, resp. navržen jiný adekvátní model množstevní regulace trhu s mlékem;

- jasné označení země původu mléka a mléčných výrobků, aby spotřebitelky a spotřebitelé měli možnost nakupovat skutečně rakouské výrobky;
- jasné označení těch produktů, u nichž je mléko nahrazeno jinými komponenty;
- opatření k podpoře odbytu mléčných výrobků zvláštní kvality, které jsou pro Rakousko typické a umožňují realizovat vyšší přidanou hodnotu, např.:
 - zvláštní podpora marketingovým aktivitám ve prospěch kvalitního mléka z pastvin;
 - zřízení ochranného označení pro „alpské mléko“;
- návrh směřující k dobrovolnému zrušení dodávek mléka na úrovni EU.

Doporučení 6 k patřičnému označování výrobků

V současné době nebývá u produktů z rakouského zemědělství vždy jednoznačně patrné, z které země pochází surovina, nebo jaký je hmotný objem určující složky pro potravinářské užití, např. u masných výrobků, mléka, vajec, zeleniny nebo jádrový olej.

Komise podle § 7 zemědělského zákona doporučuje spolkovému ministrovi zemědělství ve shodě se spolkovým ministrem zdravotnictví:

- zformulovat a zavést v Rakousku a na evropské úrovni zákonné nařízení, z něhož bude zcela jasné, z které země pocházejí suroviny, resp. jaký je hmotný objem určující složky příslušného výrobku. Spotřebiteli musí být dána možnost zřetelně poznat, ve které zemi byl příslušný produkt vyroben;
- v současné době neexistuje při označování výrobku žádný zabezpečený způsob ochrany produktu. Je nezbytné vytvořit zákonné rámcové podmínky, aby při prodeji vedle původu byla u označovaného výrobku uvedena také kvalitativní kritéria. Je to v zájmu zemědělců i spotřebitelů.

Doporučení 7 k respektování standardní pracovní doby při výpočtu agrárních podpor

Jak je uvedeno ve vládním programu, bude se spolková vláda v dalších jednáních o budoucnosti SZP zasazovat o to, aby na intenzitu práce v zemědělství a na kvalitu produktů byl brán na úrovni EU zřetel jako na jiná kritéria pro přímé platby. Na základě doporučení Komise podle § 7 z roku 2006 bylo ze strany ministerstva zemědělství zadáno vypracování studie k zahrnutí standardní spotřeby práce do výpočtu přímých plateb. Tato studie byla v dubnu 2008 předložena. Základní výpovědí této studie je konstatování, že rozdělování přímých plateb podle množství spotřebované práce by mohlo být obecným stimulem pro rozvoj živočišné výroby a tím přispívat k obhospodařování trvalých travních porostů ve znevýhodněných regionech. Výsledky této studie vytvářejí významnou základnu pro argumentaci na úrovni EU, aby intenzita pracovního nasazení v zemědělství byla zahrnována jako jedno z kritérií pro výpočet agrárních podpor. K tomu, aby byla zohledněna současná situace, je nezbytné aktualizovat data z této studie.

Komise podle § 7 zemědělského zákona doporučuje spolkovému ministru zemědělství:

- aktualizovat a zpřesnit disponibilní údaje o intenzitě práce v souvislosti s propočtem výše přímých plateb;
- na úrovni EU s již aktualizovanými údaji působit v tom smyslu, aby v systému agrárních podpor po roce 2013 byla při výpočtu podpor zohledněna standardní spotřeba práce;
- vytvářet v Rakousku technické a organizační předpoklady pro uplatnění a zavedení tohoto návrhu po roce 2013 na národní úrovni.

Doporučení 8 ke znečišťování podzemních vod nitráty ze zemědělské výroby

Ve znečišťování podzemních vod nitráty nedošlo od roku 2000 ke zlepšení. Zhruba jedna sedmina všech měřicích míst je stále ohrožena ve smyslu překročení limitu. Mapa oblastí s překročenými limity obsahu nitrátů v pórové podzemní vodě potvrzuje nárůst intenzivního hospodaření v několika málo regionech. Ukazuje se také odlišný trend, kdy průměrné hodnoty za všechna místa měření v Rakousku vykazovaly, na základě zprávy o vodě z roku 2006 a 8. kontrolní zprávy o životním prostředí (UBA), za období mezi rokem 1992 (cca 28 mg/l) až 1999 (23 mg/l) klesající trend a poté, do roku 2004 (poslední vyhodnocené měření) s určitými odchylkami zůstaly hodnoty téměř stejné. Analogicky se vyvíjely mediány a překročení prahových a hraničních hodnot. U zhruba 20 % oblastí podzemních vod však od roku 2000 opět narůstá znečištění nitráty; 51 % všech měřicích míst s překročením prahových hodnot se nachází v Dolním Rakousku. Průměr znečištění všech dolnorakouských měřicích míst se pohyboval mezi roky 1992 až 2004 na úrovni zhruba 35 mg/l, s výjimkou obou let 1996 a 1997, kdy hodnoty vzrostly na 43 mg/l. Dlouhodobě se tedy ani zde neprosazuje trend k poklesu znečištění, od roku 2000 dochází dokonce opět k mírnému vzestupu.

Komise podle § 7 zemědělského zákona doporučuje spolkovému ministru zemědělství:

- provést přesnou empirickou analýzu příčin tohoto vývoje s cílem připravit do budoucnosti lépe cílená opatření;
- je třeba empiricky rovněž prověřit účinnost jednotlivých opatření přijímaných v rámci programu ÖPUL 2007-2013.

Doporučení 9 k výzvám energetické politiky

Evropská unie usiluje o zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie na konečné hrubé spotřebě energie do roku 2020 na 20 %. Rakousko se zavázalo zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů z 23,3 % v roce 2005 na 34 % v roce 2020. Členské státy EU musí předložit své národní strategické plány k energetické politice Evropské komisi nejpozději do 30. června 2010.

Sociální partneři a průmyslové asociace společně zpracovali „Bílou knihu k novým výzvám energetické politiky“, která byla představena v červnu 2009. Tento dokument uvádí doporučení, spočívající na širokém konsensu a směřující k vytvoření trvale udržitelnějšího energetického systému, založeného celistvě a dlouhodobě. Z pohledu sociálních partnerů jsou v klimatickém a energetickém balíčku předepsané cíle ke zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie dosažitelné pouze v kombinaci s výrazným zvýšením energetické účinnosti. Přitom je nezbytné jak čerpání potenciálu energetické účinnosti, tak i další rozvoj obnovitelných zdrojů energie orientovat zásadně na technicky a ekonomicky realizovatelný potenciál, na nákladově efektivní nasazení prostředků.

Včasné realizace ambiciózních cílových zadání EU nebude možné dosáhnout pouze jednotlivými opatřeními nebo jednotlivými energetickými zdroji, nýbrž pouze prostřednictvím dobře odladěného mixu vhodných opatření, stanoveného v rámci dlouhodobě koncipované strategie. Samotný jediný nástroj rovněž nevede k úspěchu.

Komise podle § 7 Zemědělského zákona doporučuje spolkovému ministru zemědělství:

- je nutno se spolupodílet na vypracování národního akčního plánu pro obnovitelné zdroje energie a přihlížet k doporučením obsaženým v „Bílé knize“ zpracované sociálními partnery;
- v oblasti obnovitelných zdrojů se má použití podpor koncentrovat na technologie, které mohou maximálně přispět ke snížení emisí skleníkových plynů a směřovat k uspokojování dalších energetických a hospodářsko-politických cílů (bezpečnost zásobování, zaměstnanost, přidaná hodnota atd.);
- podstatné je rozlišovat mezi technologiemi nenárokovajícími potřebné suroviny a technologiemi, u nichž při spotřebovávání surovin může docházet ke konfliktům. V oblasti obnovitelných zdrojů energie platí zásada, pokud vznikají konkurenční vztahy ve využívání surovin, je třeba dát prioritu konceptům využití surovin, garantujícím vyšší užitnou hodnotou (potravin);
- k dosažení cílů EU bude kromě výstavby vodních elektráren a energetického užití biomasy nezbytné využití všech obnovitelných zdrojů, přičemž je třeba dávat přednost všeobecně nákladově nejvýhodnějším druhům energie;
- na státní programy podpory se pohlíží jako na nástroje směřující ke stimulování inovačních řešení, s cílem zavedení nových technologií na vyspělém trhu. Podpory je třeba pravidelně vyhodnocovat z hlediska jejich využití, popř. přizpůsobovat vznikajícím podmínkám;
- dále je třeba založit dlouhodobě platný právní rámec pro výstavbu zařízení sloužících nabídce obnovitelných zdrojů energie.

Doporučení 10 k podpoře rovného postavení žen a mužů na venkově a porozumění mezi generacemi

Situace žen, pokud jde o dělbu práce, účast v živnostenském podnikání, důchodovou situaci nebo politické spolurozhodování, se v mnoha venkovských regionech Rakouska ve srovnání s muži stále nelepší. V souladu s cíli podporovat rovné postavení žen a mužů a specifickými opatřeními pro ženy prostřednictvím „Gender Mainstreaming“, tj. opatřeními, s nimiž počítají i nové strukturální fondy a EAFRD (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova) na období 2007-2013, musí být rovné postavení žen a mužů v maximální možné míře podpořeno také ze strany spolkového ministerstva zemědělství jako resortu, odpovědného za EAFRD. Princip rovného postavení musí být vyžadován i od příslušných zemských vlád. Rovné postavení mezi ženami a muži na venkově by mělo být realizováno také přímo na místě, tedy v samotných regionech.

Komise navrhuje spolkovému ministrovi, aby se na prosazování rovného postavení žen a mužů v regionech zaměřil zejména prostřednictvím:

- školících akcí mj. za oblastí, které má plně v kompetenci, včetně úkolů souvisejících s politickým vzděláváním, s cílem zvýšit tvůrčí aktivity žen v regionech;
- rovnoprávné genderové rozpočtové politiky v rámci EAFRD (2007-2013);
- vyhodnocování opatření a projektů s přihlédnutím k pohlaví uchazeče, aby nové zaměření podpor odpovídalo také genderovým kritériím;
- informační kampaně o možnostech podpor projektů pro ženy podnikající v zemědělství a ženy angažující se na venkově. Doporučení směřuje ke genderově uzpůsobeným formulacím textů brožur, které jsou spolufinancovány z prostředků spolkového MZe;
- usměrňování zemědělského a lesnického profesního vzdělávání podle kritérií rovného postavení žen;
- prosazování genderově citlivé didaktiky u pedagogů a pomoc při implementaci genderových principů ve vyučování u zařízení v působnosti MZe.

SHRNUTÍ

Předložená opatření na rok 2010 a jejich rozpočtové krytí tvoří významnou základnu zabezpečení existence zemědělských a lesnických podniků v Rakousku. Zachování zemědělství rodinného typu a jeho multifunkčního charakteru zaměřeného na uspokojení výživových potřeb, na obnovitelné suroviny, na rozvíjení kulturní krajiny, na udržení druhové rozmanitosti a na služby, jakož i připravenost zabezpečit pro tento cíl potřebné zdroje je ústředním agrárně-politickým cílem spolkové vlády Rakouska.

Pro rok 2010 bude pro rakouské zemědělství a lesní hospodářství k dispozici zhruba 2,2 mld. €. Téměř polovina této částky (1,13 mld. €) připadne na „Program rozvoje venkova“. Na přímé platby v rámci 1. pilíře jsou navrženy prostředky ve výši 745 mil. €. Zbývající

prostředky ve výši 325 mil. € se týkají nákladů na skladování financovaných z prostředků EU, výpomocí na podporu prodeje a zpracování a dále podpůrných opatření financovaných z národních zdrojů, zejména na podpory do poradenství, výzkumu a trhu.

Zpracoval: *Ing. Josef Kraus, CSc.*
 Ing. Eva Dyková, CSc.
 Ing. Miluše Abrahamová